

Պ. Ս. Ս. Ն. Բ.

Բ. Ս. Ա. Ն. ՈՐԴ. Ս. Գ. Ր. ՈՒԹ. Ի. Ի. Ն.

«ԻՐԱԲՈՒՆԵՔ» չարաթը երկու անգամ կ'հրատարակուի, Չորեքշաբթի և Շաբաթ օրերն, Հայերէն և Ֆրանսերէն:

Արագրոյս խմբագրութեանը ուղղելի ու է նամակ կամ գրութիւն պէտք է ծախքը վճարուած յղուին «Պ. Ս. Ս. Ն. Բ. Վ. Մ. Ս. Ն. Բ. Վ. Մ. Ս. Ն. Բ. Վ. Մ. Ս. Ն. Բ.» լրագրոյ Հայրենասիրաց Ընկերութեան Ի Վ. առնա:

LE DROIT

Վարնայի համար տարեկան 23 Փրանք
Պուլհարիոյ քաղաքաց համար » 26 »
Քղթատարական միութեան մասնակցող բոլոր երկիրներու համար տարեկան 28 »
Քաժանորդագրութիւնը կանխիկ են և վեց-ամեայ սպանանաժամաւ ևս կ'ընդունուին:
Ձեռքէ ծախուած մէկ թիւը 40 փարայ է:
Մանուցմունք 3 անգամի համար տողը 2 դրուշ:

«LE DROIT», paraissant le mercredi et le samedi, en Arménien et en Français. — Abonnement d'un an, pour Varna, fr. 23; — pour l'intérieur de la Bulgarie fr. 26 — pour les Etats compris dans l'Union — Postale, fr. 28. — Les abonnements sont payables d'avance par an ou par semestre. — S'adresser au Conseil de Rédaction du journal «LE DROIT», de la Société Arménienne HAYRENACIRATZ «des Patriotes», à Varna.

Ա. Զ. Դ.

Ամեն անգամ, որ սոյն թերթին մինչև 10 թիւը ստանալէն յետոյ, կ'ընթացանք պահել զանանք՝ առանց յետո վերագրանելու, պատիւ մ'ըրած կ'համարուին մեզ իրբն մեր թերթին բաժանորդներն նկատուելու:

Չ. Ա. Ն. Ա. 20/1 ՕԳՈՍՏՈՍ 1885

Չեմք կարող անտարբեր մնալ այն աշակցութեան և համակրութեան որով պատուարժան հասարակութիւնն, թէ՛ ազգային և թէ՛ օտար մամուլը կը համին պատուել զմեզ. մասնաւորապէս չորհարակէ և մեր անհատական նամակաց հեղինակներէն, որք կը համին մեր ձեռքն ամեն օր ամեն կողմերէ և հայ ժողովրդեան ամեն կողմերէն, յարգարեւով զմեզ ընթանալ ուղիղ դէպ ի մեր նպատակը՝ որն օր ամբողջ Ազգային ալ նպատակն է:

Ազգային բարձրաստիճան եկեղեցականութիւնն ալ ընտ. անտարբեր չէ դէպ ի մեր այս ձեռնարկն ու շնորհը, և Ռուստաքի հովիւ Գեր. Յովհաննէս վարդապետի առ մեզ ուղղած օրհնութեան և յորդորական նամակը սրտաբ կը դնէ մեր վրայ մեր անկեղծ երախտագիտական զգացումն յարմարելու Ն. Արժանապատուութեան:

Յաւ է մեզ սակայն տեսնել թէ՛ Կ. Պօլսոյ լրագրիչներէն աններ առկաին մեր այնքան բացարձակապէս դժած քաղաքականութեանն ու ուղայն թախանցած չլինել կը թուին, և Օճանք թերթը, որն օր Կ. Պօլսոյ վերջին լրագրոյ նայելով թուրքիոյ մէջ Հայոց կոչութեանը վերաբերեալ մեր յօդուածին մի մասն սպաստագրէ է, այնպիսի՝ ենթադրական նպատակներ վերագրել է մեզ որք մեր հեռեւած ընթացքին և մեր գործածուած լեզուին հեռեւութիւնը չեն ընտ: Երբ օր Օճանքի ոյդ թիւը ունենամք, մեզ նկատմամբ իւր արտայայտած կարծիքը բացարձակապէս պիտի հերքեմք:

Այսու հանդերձ, նոյա համար որք առիթ չեն ունեցած մեր Յայտարարութիւնը տեսնելու և մեր քաղաքականութեան հանգանակը կարգալու, նոյա համար կը կրկնեմք աստանօր թէ՛ իրաւունք մի միայն օրհնէ է ՀՍԲԻՆԱՍԻՐԱՅ, Հայկական միութեան մ'՝ որոյ կեդրոնն է Վարնա, և որ կը հաւատայ՝
Հայ ազգին գոյութեանը, որ հիմ-

նաւած է 4000 տարիէ ի վեր, ապահովելու համար ժողովրդեան՝ գործելու ազատութիւնը և խզի ազատութիւնը,

Հայ ազգին Հայրենեացը, տուն հայրենի, որ կը յիշեցնէ իրեն իւր նախնեաց ծննդավայրն և նոյա գերեզմաններն,

Հայաստանեայց Ազգային մի և առաքելական եկեղեցւոյ մը, որ կ'ապահովէ իրեն խզի ազատութիւնն ու անկախութիւնը, և իբրև միութեան կողմ կը ծառայէ իրեն, հակառակ ամեն քաղաքական ծախտուածոց և դժբաղդութեանց,

Հայ ազգային լեզուի և գրականութեան մը, ի ձայն որոյ ամեն Հայուր տրեք օր կան՝ կը համախմբին,

Վերջուպէս կը հաւատայ Հայ ազգին այժմու կենաց մի ընթացքին, որ կ'անստարեալ է քաղաքական պարագայից համեմատ և համաձայն շահուց այն Պետութեանց՝ որոյ հովանաւորութեանը ներքև կը գտնուի Ազգը թէ՛ իւր հայրենեաց մէջ և թէ՛ անկէ դուրս:

Հայրենասիրաց Ընկերութեան այս քաղաքական հաւատոյ հանգանակը, որոյ օրհն է մեր թերթը և որոյ ներշնչութեանը ներքև կը գրէ, կը ներկայացնէ մասնաւորապէս մեր պատուարժան պաշտօնակիցը գրտնուող Օճանքին, և կը խնդրեմք որ համի ըսել մեզ թէ՛ ասկէ աւելի օրինաւոր ընթացք մը կրնայ ըլլալ Պետութեան մը խաղաղ և հանդարտ քաղաքացիին համար հեռեւելու, որն օր իւր գտնուած ու ապրած երկրին շահերը պահպանելու շահակից լինելով հանդերձ, նախանձախնդիր է նաևս պահպանելու իւր գոյութիւնը, իւր իսկական հայրենի առանձնութիւններն, իւր յատուկ եկեղեցին, լեզուն, պատմութիւնը, ազգութիւնը և իւր նախահարց յիշատակը:

Ա. Զ. Դ. Ա. Ն. Ա. Կ. ՈՒՐԵՐ

Գահութեամբ կ'իմանամք թէ՛ Ս. Պատրիարքին թախանձանացը վրայ նոր քաղ. ժողովոյ անդամոց ամենքն ալ հրաժարականն են առնելով, կազմեր են ժողովը, Ատենապետ ընտրելով Նուբեան Յովհաննէս էֆէնդին:

— Ազգային ժողովոյ այս ուրբութեամբ նախնի մէջ նոր քաղ. ժողովոյ կազմութեան մասին տեսնապետը պաշտօնակիցն, յայտարարութիւն մը

կարգալով, ժողովը գոհ մնացեր է: Ապա Ս. Պատրիարքը առաջարկելով Սահմանագրութեան վերաբնութեան խնդիրը ձեռք առնուլ անյապալ, ժողովն ալ որոշեր է օրակարգին անցնել: Յետոյ երուսաղէմաց պարտուց բարձման համար եկեղեցական և աշխարհական 7 հոգիէ բաղկացեալ նոր Յանձնաժողով մ'ընտրել է: Հուսկ ուրեմն ժառանգաւորաց Ընծայարանի մը հաստատութեան խնդրին վիճարանութեան անցեր է, որ մնացեր է յաջորդ նիստին:

— Երեկի Ազգ. ժողովն յետոյ, քաղ. ժողովը Ս. Պատրիարքին նախագահութեամբ ի նիստ գումարուելով, Սամաթիոյ Ս. Գեորգ եկեղեցւոյ շինութեան և կեդր. վարժարանի և ոյլ մի քանի խնդիրներով զբաղել է:

— Վանէն Պօղոս եպիսկոպոս հեռագրեր է ի Պատրիարքարան թէ, հարկ եղած միջոցներն ձեռք առնուելով վանայ մէջ և շրջակայքը ազգային բարեկարգութիւնը հաստատուել է, և Աղթամարոյ տեղ նորէն լքմիածնի կաթողիկոսական Աթոռոյ յիշատակութիւնն ըլլալ սիսեր է եկեղեցեաց մէջ:

— Վանէն Տիգրան Եր. Դ. լրագրոյն կը գրեն թէ, ազգային գրագէտներէն վանեցի Գ. Շերենց վերջու Տիգրանն ի վան վերագարձին, տեղական կառավարութեան կողմանէ ձերբակալուել է:

— Մարաշի կառավարիչ Տէաէ փաշայ, անցեալ տարի 38 հայեր Զէյթունէն Մարաշ բերել տալով բանտարկած է յարգ, որք անգագար թողարդրեր կը յղեն ի Պատրիարքարան թէ առանց գատաստանի և քննութեան լքեալ կը մնան բանտին մէջ: Փոփոք կ'ըսէ թէ Ս. Պատրիարքը այժմ Ազգարութեան պաշտօնէին դիմելով կառավարութեան գթութիւնը խնդրել է, նախարարն ալ հեռագրաւ Մարաշի կառավարչէն ծանօթութիւն ուղեր է: Կըսուի թէ յանցանքներն արքունի տուրք չվճարելու եղած է, անանց վրայ ալ ուրիշ քրէական յանցանաց կատարած կայ եղեր:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆՔ

Կ. Պօլսէն երեկի թուականաւ հասած Հալախի հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ, Մեծ Եպարգոսը դժօր կարողցեր է կոչա. Պարսան երթալու, և յետոյ պաշտօնէից խորհրդոյն նախագահել է:

— Միևնոյն հեռագիրը կ'ըսէ թէ՛ Բ. Դուռն պայմանագիր մը կնքեր է Բրուքլին գործարանին հետ մեծաքանակ թիւղանօթներու յանձնարարութեան մը համար, այս թիւղանօթներն վառարարի և Տարտանելի ներուցներուն անցքը պաշտպանող ամբողջներն սպառազինելու պիտի ծառայեն: Այս թիւղանօթաց շինութեան ծախքն ալ 600 հազար ոսկոյ նոր փոխառութեամբ մը պիտի գոցուի:

Մօնիթէօր Օրիանթալ այս առթիւ կ'ըսէ թէ՛ ապագրուած թիւղանօթք 4 անգամով պիտի յանձնուին, առաջին յանձնումը պիտի լինի 9 ամիսէն, միւս երեքն ալ 3 տարուան մէջ, բայց դրամն կանխիկ պիտի վճարուի եղեր գործարանին:

— Խարթուակն Եգիպտոս տարուել են վախճանեալ սուտ մարգարէին կոխել առած սակի դրամներէն մէկ քանի հատ: Դրամին մէկ կողմը՝ փոխանակ Բուրաշ, կայ եղեր Ահմ. Են. Աղաբաշ (մարգարէին անունը), ծնեալ յետեպոս յայն 1223:

ՀՆՈՒԱԳՐԱԿՈՒՐՔ

(Ա. Կ. Ն. Ա. Ն. Ա. Կ. ՈՒՐԵՐ)

Լոնտոն 1 Օգոստ. Անգլիական խորհրդարանը՝ (Թուգուհոյն նոր փեայ) Պատմագրիչի Հէնրի Էլլիսոնը բնիկ երկրացի համարել առաջարկող ծրագիրն ընդունեց: Տէաէ ներքոյց մը կը յիշատակէ թէ, Գատարայի մտա եղած կուռոյ մը մէջ Օմանն Տիգրան սպաննուել է Յնս. 30 ին:

Մարաշի 1 Օգոստ. Վերջին տեղեկագիրը կը նշանակեն Սպանիոյ մէջ 3168 դէպք պատահած, որոյ 1252ը մեռել են:

Տրեզոր 1 Օգոստ. Բուսանիոյ թագաւորն ու թագուհին ի Գէօնիլիթայն (Գերմանիա) կ'սպասուին, որ անձնական առողջութիւններն պիտի դարմանեն:

Վիեննա 1 Օգոստ. Բեռլին թերթը կ'ըսէ թէ՛ Բուսանիոյ նախարարապետ Պ. Պրոթիանայի որ Մարթուսալատ (Գերմանիա) մեկնեցաւ, և Պ. Պրոթարքի ու Պ. Գալնարի միջև բանակցութիւն մը տեղի պիտի ունենայ անտեսագիտական խնդրոց վրայօր:

Գահիրէ 1 Օգոստ. Սուտանցոյ մէջ վճարութիւնը աւելնալու վրայ է:

ՀԱՅԻ Ի ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ
ԵՒ Ի ՐՈՒՄՈՒՆԻԱ

Այս մակագրոյն ներքև Արեւելի Յըւ-
15 թուոյն մէջ Ազգային Տեսութեան
առարկաներուն շարքը յօդուած մը
կը կարգաւորէ որ՝ մեր բնական հետա-
քըննութիւնը կը հրուարէ :

Արեւելի հիմնելով զիւր տեսու-
թիւն Շուստուէն Առ Ս. Պատրիարք
Հայոց ուղղեալ նամակի մը պարու-
նակութեանը վրայ, կը կարծէ պար-
տիկ կոչումն ընել Ս. Պատրիարք
Հօր և Կեդր. վարչութեան ուշադ-
րութեանը և պահանջել որ ընդ-
հուպ ձեռնհաս եկեղեցական մը զըր-
կուի Ի Պուլիարիա և Բուսանիա ազ-
գին կացութիւնը քննելու և տեղե-
կագրելու պաշտօնով, իրաւամբ
յոյս յայտնելով որ երկրին ազգա-
յին սիրայօժար կը հոգան նոր քըն-
նիչի մը ծախար, ինչպէս հոգացած
են մինչ ցարգ ուրիշ շատերուն :

Մենք շնորհակալութիւն յայտնե-
լով մեր պատուարժան պաշտօնակ-
ցին՝ Հայութեան յիշեալ մտերուն
վրայ տարած հոգածութեանը նը-
կատմամբ, որ կը հաստատէ մեր այն
համարումը թէ՛ Հայոց սրտերը ամեն
ուրեք կը տրոփեն միտեանց համար,
չենք կրնար սակայն ի վեր չհանել
այն թերութիւնները — չընենք ան-
պատեհութիւնները — որ քննիչ ե-
կեղեցական մը զրկելու առաջարկը
կը պարունակէ յինքեան :

Նախ չէ բացատրուած թէ ինչ
պիտի քննէ Պատրիարքական քննիչը
Պուլիարիայ և Բուսանիայ ազգայնոց
արդի վիճակին մէջ, զոր քաղաքա-
կան վերջին փոփոխութիւնը կեր-
պարանախոսած ըլլան :

Բուսանիայ հայոց կացութիւնը
նոյն է՝ ինչ որ էր Ռուսո-թիւրք պա-
տերազմէն առաջ, որն որ երկրին
մէջ վարչական և ոչ մի փոփոխու-
թիւն յառաջ բերած է, Ազգ. կեդր-
իշխանութիւնը կրնան ուստի հիմնել
իրենց գաղտնութիւնը Բուսանահա-
յոյ մասին՝ այն բազմաթիւ տեղե-
կագրերու վրայ զորս ստացած ըլլա-
րու են մինչ ցարգ զրկուած քննիչ-
ներէն և դեռ վերջերս Արիստակէս
Եպիսկոպոս Գերձակեանէ :

Գալով Պուլիարահայոց՝ հակառակ
Շուստուցի Պատուարժան նամակա-
գրին կարծեացքը՝ մենք կը վստահե-
ցնենք որ Պուլիարիայ մէջ քաղաքա-
կան վարչային նոր դրութիւնը և ոչ
մի սերմնաւոր յառաջ բերած է մեր
ազգային առանին գործերն վարելու
անկախութեանը, այլ ընդհակառակն
զարգիս Պուլիարիայ Հայը աւելի
գործնականացուցաւ կը վայելէ՝ ինչ որ
անուանապէս միայն ունէր Տաճկա-
կան կառավարութեան ժամանակը :
Չենք գիտեր որպիսի՞ իմն սգումով
չարժեալ յիշեալ նամակագիրը կը
եղբակայնէ թէ՛ «Թըրքոյ օրով Պուլ-
իարիայ հայոց գործերը քիչ շատ
սահմանադրուպէս () կ'ընթանային,
այսօր ուր է Սահմանադրութիւն,
Պուլիար կառավարութեան շահը կը
պահանջէ որ՝ հայոց գործերը տեղա-
կան օրինօք տեսնուին » Պատուար-
ժան նամակագիրը այսպիսի անհե-
թեթ վիճիւ մը չարտասանած՝ պարտ
էր յիշել Տաճկական կառավարու-
թեան ժամանակ եղած ազգային վի-
ճակը (կ'ի՞նչ երբէք անկանտես եղած
է դեռ) և ապա՝ իւր բաժնետերուն
մէջ դրական ըլլալու համար՝ թուե-

լու էր այն անհզութիւնները զորս
Պուլիար կառավարութիւնը ըրած է
Հայոց ազգային իրաւանց վրայ, և
զորս մենք չենք գիտեր :

Բայց մեր նպատակը չէ ստատօր
և տեղերնիս շնորհը զբաղիլ յիշեալ
նամակին պարունակած խոր առար-
կութեամբ զոր ի հարկին և ի գեղ
ժամանակին չենք մտնար քննադա-
տելու : կը վերադառնանք մեր բուն
խնդրոյն :

Արգ՝ քննիչ մը ոչինչ նոր բան պի-
տի ունենայ տեղեկագրերու Պուլիա-
րիայ և Բուսանիայ հայոց վրայ, ուս-
տի և պիտի վերադառնայ ի կ. Պուլիա
միենայն ծանօթութիւններով ինչ որ
ստուած ըլլալու են մինչ ցարգ ուրիշ
քննիչներ և այսու իսկ անօդուս պի-
տի ըլլայ իւր այցելութիւնը՝ ի դ՛ուր
վասնէն յետոյ երկրին ազգայնոց
մի քանի հարիւր լերա ստակը, —
պարագայ մը՝ որ դիւրաւ կը հաս-
կըցուի թէ կոչուած չէ հայութեան
այս մասերուն և կեդրոնին միջևը
յարմարութեանց օգտակարութիւ-
նը ի վեր հանելու և ժողովրդեան
սէրն առ կեդրոնն ձգելու : —

Այն ազատութեամբ որ մեր
յաակունիչն է՝ կը փութամբ ուրեմն
յայտնել թէ անտեղի և անպատեհ
է նոր քննիչ մը զրկել ի Պուլիարիա
և ի Բուսանիա, մասնաւոր պէտք է
գիտնայ մեր յարգի պաշտօնակցը
որ՝ այս երկիրներու ժողովուրդը՝
աւելի ազատ իւր գաղտնութեանը
մէջ՝ դիտէ գնահատել իւր բարձր ար-
ժողութեամբը կեդրոնի կողմէն
ձեռք առնուած այդպիսի վերադա-
կան և անօդուս միջոցի մը նշանա-
կութիւնը :

Մեր Պուլիարիայ կողմը, որը Հա-
յութեան ղեկն քառօրե գործ է ի վեր
ի ձեռս ունին, պէտք է այլ ևս
դիտնան ազգին զանազան մասանց
գարախոսքներն ու տրամադրութիւն-
ները, դրական ու բնական միջոց-
ներով ջանան ձգել Հայութեան վրա-
տահութիւնն ու սէրը իրենց վրայ,
ուր կեդրոնացնել կուզեն ազգին
այժն ու հեղինակութիւնը :

Այցելու եկեղեցականի մը պաշ-
տօնը՝ որչափ ձեռնհաս ալ ըլլայ ին-
քըն՝ ուրիշ բան մը չէ ի գաղտնա-
կէ՛տ ոչ ազգայնոց մի քիչ ստակը
ծախսել և նոյա աչաց միտքը նետել,
և այս՝ ի նորհա մեր վարչային արդի
գրութեան անգործնականութեանը :

Եթէ կեդրոնը ճշմարտապէս կը
զգայ որ հայութեան զանազան մա-
սերն կորստեան վտանգի մէջ են, և
թէ պատասխանատուութիւնը իւր
վրայ կը ծանրանայ, թող գե՛մ յան-
դիման նկատելով կացութիւնը՝ քա-
ղութիւն ունենայ զոհելու իւր ինչ
ինչ անձնատիրութիւնները և արիա-
բար ծրարէ և ներկայայնէ ազգին
վարչային նոր դրութիւն մը՝ որ Հա-
յութեան զանազան մասերը մի-
մեանց կապելու յառկա թիւնն ու-
նենայ, հիմն ունենալով ժողովրդը-
ն ու գաղտնաբար, հայրենիքը, բար-
քը կը թուութեան ստորիմանը և հան-
րային շահը :

Ապա թէ ոչ՝ անցած է ժամանա-
կը յորս մ ժողովուրդը՝ տակաւին
լի յատով առ իւր կեդրոնն թէ նիւ-
թական և թէ բարոյական ամեն գը-
հաղութեանց կը հանդուրժէր յա-
նուն իւր միութեան և չէր ինոյցէր
իւր ստակը այս ինչ կամ այն ինչ
բարձրաստիճան և ձեռնհաս եկեղե-

ցակունին մերթ ընդ մերթ ըրած
քննչական այցելութեանը :
Թո՛ղ չվշտանան մեր Պուլիարիայ
եղբարք մեր այս անկեղծ յայտարա-
րութեան վրայ . պաղարխում թեամբ
թող դիտեն իրաց վիճակը և սպա-
գատապարտեն զմեզ՝ եթէ իրա-
ւունք չունինք :

Մեր յառաջիկայ մի յօդուածով
պիտի յայտնենք թէ ինչ է մեր տե-
սութեանց կերպը ի մասին վարչային
գրութեան մը՝ որ յինքեան պարու-
նակէ Հայութեան յարմար ըլլալու
և ազգին ամեն մասերուն մէջ իր-
կան միութիւն մը յառաջ բերելու
հանգամանքը :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Մօսկու Բօսնի ամսոյս 20 թիւ թեր-
թին մէջ կ'ըսէ թէ, անդրկովկան կա-
ռավարութիւնը կ. Պուլիար երկար
հեռագիր մ'ստացեր է ծանուցանող
թէ, վերջին օրերս Թուրքիայ և Գաղ-
ղիայ միջև համաձայնութեան դիր մը
կ'ընդունէ, որպէս զօրութեամբ գաղ-
ղիական կառավարութիւնը իրա-
ւունք պիտի ունենայ կարծիք ծախ-
նելու այն անդրկովկան սեպ-
հակառակութիւնն եղող Առան քաղա-
քին դէմը՝ բարձր գիւրք մը դրուե-
լու, որն որ եթէ ստիպուի՝ կ'ընայ
առաջնորդական շատ կարեւոր գիւրք
մը դառնալ :

Նոյն թերթը յայտնելով թէ Ռու-
սիայ բանաձ ընթացքը ինչ ինչ գործ-
ուածութիւն կը պատճառէ նորէն, կ'ը-
սէ թէ Անդրիս իւր զօրութիւնը
յոյս ապրու որպէս մը պէտք է ընէ :

Բեթլեհեմի իր գրեւն վիճե-
նայի Բեթլեհեմ Բօսնի-քօստիցին թէ, Բե-
տի մէջ Չարս և Չարս հայոց բնա-
կութիւնն ամբողջ միջոցին պատե-
հա թիւն պիտի տոյ տեսակցութիւն
մը տեղի ունենալու Ռուսիայ և Աս-
որիայ կայսերաց միջև ուստի սկսան
հայրենի վրայ, իսկ թէ տեղն ու ժա-
մանակը դեռ չէ որոշուած :

Կ. Պուլիար Լոնտոնի թօշակին
քաջաւած հեռագրի մը նոյնիւր, Բ.
Գուսն օտար տէրութեանց գեղապա-
նայ պաշտօնապէս յայտնէր է թէ,
ինքը օտար թերթերը գրաբնու-
թեան ենթարկելու իրաւունքը չա-
հանջեր տէրութիւններէն, այլ մի-
այն օտար երկիր ապրած և Տաճ-
կաստան մտած գրեւնքն ու տես-
րակները կ'ուզէ գրաբնութեան
յանձնել :

Լոնտոնիցին Յըւ. 29 թիւ հե-
ռագրի մը նոյնիւր, քաղաքագիտա-
կան ակնարկ մէջ կը հաւատեն կզեր
թէ՛ Սըր Տրուսմիլնա Ռ. օրի պիտի
առաջարկէ Բ. Գուսն որ Սուսիքը,
Պերպլէրն ու Տօնիօլան դրուէ :

Վիլնիայի թերթերն կը ծա-
նուցանեն թէ, Աստորիայ կայսրն ու
կայսրու հին Օգոստոս Յին կաթիլին
պիտի երթան Վիլնիքը կայսր այցե-
լու թիւն տարու համար և մինչև հե-
տեւեալ առ ուր երեկոյն պիտի մը-
նան անդ :

Բարիկէն կը հեռագրեն Յըւ. 30
թիւ ու թէ՛ նոյնիւր խոխի խոնդի
փաշա ի ֆօնթիլէրէն Վիլնայի :

Լոնտոնիցին կը գրեն վիլնայի
Բեթլեհեմ Բօսնի-քօստիցին թէ՛ Սուսա-
նի մէջ սեւ զին սրական գործազու-
թիւն մ'ի գործ գնելու համար
Լոնտոնի նախարարութեան և ու-
րիշ կառավարութեանց միջև բանակ-

ցութիւն մը բացուած ըլլալուն վե-
րաբերմամբ երած լուրերն անհիմն
են : — Անդրկովկան կառավարու-
թիւնը ոչինչ պիտի սրջէ Սըր Տրուս-
միլնա Ռ. օրի կ'ըկարտախ մէջ կրտա-
րելու պիտեւած պաշտօնին տեղեկա-
գիրն ստանալէ առաջ :

Բեթլեհեմ Լոնտոնի թերթեր
պարբրէ տանուած տեղեկութեանց
վրայ հիմնուելով կը ժխտէ Բուսա-
նիայ Լոնտոնիցին թերթին տուած
այն լուրը, որպէս նոյնիւր Անտարտի
կանը մտաւրս Սինայ պիտի երթոյ
կզեր, Բուսանիայ թող առ օրին ա-
մարանցը, և Ն. Վեհափառութեան
հիւր պիտի լինի կզեր :

Լոնտոնիցին Յըւ. 30 թիւ ու թէ հե-
ռագրի մը կը ծանուցանէ թէ, կար-
գինալ Մոսկուիցէ, Բեթլեհեմի
Արքեպիսկոպոսէն, Լոնտոնի կ'ըկա-
կարտէ և Սամաէլ Մօրի ու Բեյս
երեւոյթականներէն բաղկացեալ Մաս-
նախումբը՝ յետ քննութեան շինք է
իւր տեղեկագիրը, որ կը յայտնէ
թէ՛ Բեյս Մեւ Կոստանի ի վեր հանած
անբարոյականութեան իրողութիւն-
ներն իրենց ամբողջութեամբ ստայգ
են :

Մոսկուիցէ կ'ըսէ թէ՛ կ'ըկարտա-
կան նոր փոխառութիւնն արդէն
ամբողջապէս ստորագրու էր է :

Մօսկուիցէ Բօսնի յիշատակելով երեկ
Պ. կիտի և անդր գեղարուն Պ. Թո-
րթի միջև եղած մի խօսակցու-
թիւնը, Ռուսիայ Արտարքին գործոց
պաշտօնէն հեռուեալ խօսքերը կը
վերագրէ : — Չարք անդ անտան
խնդրոյն արող լուծմանը կը փա-
փարի նոյն իսկ ինչ հանար խաղա-
քութեան օգտին համար, որո ա-
մենէն ու եղի կը բողջայ :

Բարիկէն երեկ համար հեռա-
գիր մը կը ծանուցանէ թէ, Երեւոյ
ժողովը Մատակապարի համար կա-
ռավարութեան ու զած վարկը քուէ-
արկեր է հակառակ Պ. Բիլմիսոյի
ընդ գիմախօսութեան :

Վիլնայիցին Յըւ. 31 թիւ հեռա-
գիր մը կ'ըսէ թէ՛ Մօսկուի անտան
նորայն կրտաւարն ծովն իջուցեր
են ամենայն յաջողութեամբ, ի ներ-
կայութեան թագաւորին :

Ռուսական Նօշքօւտէ թէլեգրաֆ
թերթը կ'ըսէ թէ, ներկոյ ամսոյս
մէջ պաղտական կառավարութիւ-
նը պիտի հատուցանէ Ռուսիայ 400
հազար արծաթ բարբի, ի վախարէն
Ռուսիայ ըրած ծախսոյ՝ վերջին պա-
տերազմէն յետոյ առ սակուն զօրաց
ձեռք Պուլիարիայ գրաւմանը միջո-
ցին : Այն վճարու մը պիտի ընէ Սօ-
փիայի Ազգային Պանթոն, որո ան
գնոյն վրայ փրանքի հաշուով :

Բարիկէն հեղինական գործակա-
տարն իւր կառավարութեան կողմ
մը հաղորդէր է թէ Մարտիկոյի մէջ
ալ Կօլեւ երեւան եղած լինի : Այս
լուրը, որ բնականօրէն մեծ մտա-
տանջութիւն պատճառներ է հաս-
րակութեան, պաշտօնապէս չէ ըս-
տուգուած մինչև Աթէնքէն վերջին
թղթատարին մեկնած վարկեանը :
Աթէնքի առաջագահական բարձրա-
դոյն խորհուրդը ի ժողով գումարե-
լով ստիպողական չէ գտաւոր առ
այժմ ու է զգուշաւոր միջոցներ
ձեռք առնուլ, մինչև որ Մարտիկոյ
հեղինական հիւպատոսէն պաշտօ-
նական տեղեկութիւն մը հասնի այդ
մասին :

AVIS

—

Ceux qui, après avoir reçu jus- qu'aux 10 Numéros de notre Journal, veulent bien les garder et ne nous en retournent pas, sont censés de nous avoir fait l'hon- neur d'être comptés parmi nos A- bonnés.

Varna Mercredi le 20]1 Août

Nous ne pouvons rester insen- sible au concours et à la sympa- thie dont l'hon. public et la presse arménienne et étrangère veulent bien nous honorer; nous remer- cions spécialement les auteurs des lettres d'encouragement qui nous parviennent journellement de tous les côtés et de toutes les classes du peuple arménien, nous exhor- tant à marcher droit à notre but qui est celui de toute la nation.— Le haut clergé National n'est non plus indifférent envers notre tâche et la lettre de bénédictions et d'ex- hortation de S. Em. Mgr Ohannès de Roustchouk exige notre grati- tude la plus sincère.

Nous regrettons toutefois que certaines organes de la Presse de Constantinople semblent encore ne pas avoir pénétré notre caractère et notre politique tout franchement tracée; et l'«Osmanli» qui d'après les derniers journaux de Constan- tinople aurait reproduit une partie de notre article concernant la si- tuation des Arméniens en Turquie, nous aurait gratifié de certaines hypothèses que ne justifie point notre langage et notre conduite; aussitôt que nous aurons ce numéro de l'O- smanli, nous réfuterons catégori- quement son opinion envers nous.

En attendant, pour ceux qui n'auraient pas eu l'occasion de voir notre Avis et lu notre foi politi- que, nous répétons que «Le Droit», est uniquement l'organe des «Patriotes», union arménienne siégeant à Varna qui croit:

En l'existence de la Nation Ar- ménienne fondée depuis 4000 ans dans le but d'assurer au peuple la liberté d'action et la liberté de conscience; (voir notre numéro pré- cédent, page 3.)

En une patrie de cette Nation, foyer paternel, qui lui rappelle le lieu de la naissance de ses ancêtres et les tombeaux de ceux-ci;

En une Eglise nationale lui gar- rantissant l'indépendance et la li- berté de sa conscience et qui lui sert de liens d'union en dépit de tout revers politique;

En une langage nationale au son de laquelle tous les Arméniens se réunissent;

Enfin en une vie moderne réglée d'après les circonstances politiques et conforme aux intérêts des Etats où la Nation se trouve soit en Patrie soit à l'étranger.

Nous recommandons cette foi politique de la Société des Patri-

otes, dont nous sommes l'organe et écrivons sous la dictée même, sur- tout à l'attention de notre hono- rable confrère l'«Osmanli», et le prions de nous dire s'il peut y a- voir une ligne de conduite plus loyale à adopter pour le citoyen paisible d'un Etat qui, tout en é- tant intéressé à sauvegarder les intérêts du Pays où il se trouve, est jaloux de son existence, de ses traditions, de son Eglise, de sa langue, de son histoire et du sou- venir de ses ancêtres ?

*—Nous saurons gré spéciale- ment à notre excellent confrère «L'Echo des Balkans» de son pa- ragrafhe suivant, paru dans son numéro 13:

«Le Droit» tout en défendant «les intérêts de la Nation Armé- nienne se distingue par la modé- ration de son langage».

C'est une réponse indirecte à ceux de nos confrères de Constantinople qui veulent remarquer dans notre langage je ne sais quoi de compro- mettant pour la cause que nous défendons.

LA NATION ARMENIENNE

—

B.

—

SA PATRIE

Dans notre article précédent, au- tant que l'enceinte étroite de notre feuille nous le permettait, nous a- vons tâché de relever, par une re- vue historique en succinct, que le but de la fondation de la Nation Arménienne est d'assurer au peuple la liberté d'action et la liberté de conscience.

Aujourd'hui nous parlerons de la Patrie de cette nation, Patrie qui à l'instar d'une maison paternelle a vu naître et se développer ses enfants et qui porte toute l'em- preinte des main-d'œuvres de ceux- ci:

Des génies d'architecture qui ont consacré leurs talents à orner le pays;

Des cultivateurs des lettres, de philosophie et des arts, qui ont travaillé à rehausser la morale du peuple.

Nous traçons ainsi brièvement les frontières de l'Arménie primi- tive, berceau de la Nation Armé- nienne.

Elle est située entre l'Euphrat à l'Ouest, le Tigre au Sud, l'Assyrie et l'Atropatène à l'Est et l'Ibérie au Nord.

Plus tard elle s'étendit à l'ouest du Haut-Euphrate entre la Col- chide, la Cappadoce et la Coma- gène, ensuite en Mésopotamie et Cilicie.

Artameta, aujourd'hui Van, qui est fondée dix huit siècles avant J.-Ch. dans la partie Sud-Est de

l'Arménie primitive, premier étape des fils de Haïg quittant l'Assyrie, offre encore de nos jours aux yeux des visiteurs un vrai musée de dé- bris des merveilles, des arts et de la civilisation de la plus ancienne âge: Murailles, citadelle, nombreuses inscriptions cunéiformes et d'im- menses excavations sont des té- moins vivants encore de la gran- deur d'âme, du génie de civilisa- tion des descendants de Haïg.

Les Ruines d'Anie, capitale des Pacradites, détruite en 1319 par un tremblement de terre, font en- core l'admiration des connaisseurs. Là le goût et la richesse donnent une preuve éclatante de l'opulence et du degrés de la civilisation des fils de Haïg au XIII siècle.

Enfin cette terre, disons nous, est la vrais maison paternelle de la Nation Arménienne, où les fils de Haïg se développèrent et la cul- tivèrent de leurs propres bras; là on lit l'histoire de quarante siècles de la Nation Arménienne; chaque montagne, chaque vallée, chaque rivière et chaque pierre même y rappelle les souvenirs des héros qui ont versé leur sang pour le but de la Nation; c'est donc une pro- priété des Arméniens à titre de patrimoine traditionnel et non point par droit de conquête, et bien qu'elle ait cessé depuis quatre si- ècles d'être l'abri et l'asile de la Nation, elle est toutefois encore et sera à jamais le sacré dépôt des plus chers souvenirs des Arméniens, à quelque distance qu'ils se trouvent.

NOTES DU JOUR

Le «Morning Poste» du 20 ct. dit que le gouvernement anglais a reçu de Constantinople une longue dépêche relative à une entente ré- cemment conclue entre la France et la Turquie, et en vertu de la- quelle le gouvernement français aurait été autorisé à faire occuper une position élevée sur les côtes de la mer Rouge, en face d'Aden, position d'une importance straté- gique considérable si on la fortifie.

D'après un télégramme adressé de Constantinople au «Times», la S. Porte a déclaré officiellement aux représentants étrangers qu'elle ne réclame pas à leurs gouverne- ments le droit de censure sur les journaux étrangers, mais seulement sur les livres et pamphlets.

D'après une dépêche de Londres du 29 ct. on assure dans les cercles politiques que Sir Drummond Wolf proposera à la S. Porte d'occuper Souakim, Berber et Dongola.

On télégraphie de Paris le 30 ct que l'ex-Khédive Ismaïl pacha est attendu à Contrexéville.

Les journaux de Vienne mandent que l'Empereur et l'Impératrice iront le 6 août à Gastein pour visiter l'Empereur d'Allemagne et y resteront jusqu'au lendemain soir.

La «Gazette de la Croix» confirme que dans une prochaine entrevue entre M. M. Bismarck et Caluoky on arrêtera les bases des négociations pour le règlement de rapports économiques dans l'avenir.

On télégraphie de Bucarest que le premier ministre M. Bratiano est parti le 30 ct. pour Sinaia, résidence royale d'été, pour prendre congé du Roi, et qu'il partira le même soir pour Marienbad où il passera un mois.

Une dépêche de Londres en date du 30 ct. dit que le comité, composé de Cardinal Manning, de l'Archevêque de Cantorbéry, de l'Evêque de Londres et des députés Samuel Morley et Reid, a arrêté le rapport déclarant après l'enquête que les faits d'immoralité relevés par la «Pall Mall Gazette» sont exactes dans leur ensemble.

Le «Standard» dit que le nouvel emprunt égyptien a été déjà entièrement couvert.

La «Correspondance Politique» de Vienne se fait écrire de Londres que les nouvelles relatives à des pourparlers engagés entre le Cabinet de Londres et d'autres gouvernements pour une action à exercer dans le Soudan sont dénouées de fondements.—Le Cabinet anglais ne décidera rien avant de connaître le rapport de Sir Drummond Wolff sur sa mission en Egypte.

Le «Pester Lloyd» se basant sur des renseignements de source autorisée dément la nouvelle donnée par l'«Indépendance de la Roumanie» disant que le Comte Andrassy ira prochainement à Sinaia, résidence d'été du Roi de Roumanie, où il serait l'hôte de Sa Majesté.

Le «Morning Post», dit une dépêche de Londres d'hier, relatant la conversation que M. Giers aurait eu avec M. Tornton, attribue au ministre russe les paroles suivantes: le Czar, a-t-il dit, désire la prompte solution de la question afghane, dans l'intérêt même de la paix universelle que le gouvernement russe veut autant que personne.

On télégraphie hier de Paris que la Chambre a voté les crédits demandés pour le gouvernement pour le Madagascar.

Une dépêche de Venise de 31 ct. apprend que le lancement du nouveau cuirassé Morosini a eu lieu en présence du Roi et il a réussi parfaitement.

NOUVELLES DIVERSES

Un télégramme Havas de Constantinople en date du 31 ct. dit que le Grand-Vizir a pu aller avant-hier au Palais où il a présidé au conseil des ministres.

La même dépêche annonce que la Porte a conclu avec la maison Krupp un traité pour la fourniture d'un nombre considérable de canons qui seront destinés à armer les forts pour défendre le passage des détroits; les frais en seront couverts par un emprunt de 800 mille livres.

Au sujet de ce traité, le «Moniteur Oriental» d'après ses renseignements dit, que cette commande est de 600,000 livres turques. Elle sera faite en quatre lots, dont le premier sera livré dans 9 mois, et les trois autres à des intervalles égaux, dans l'espace de trois ans.

Aux termes de l'arrangement, les paiements seront effectués à l'avance, c'est-à-dire l'argent de chaque livraison sera mis à la disposition de la fabrique, à la date même où la commande aura été faite.

—M. Kiriak Zankof, qui a rempli jadis les fonctions d'agent diplomatique de Bulgarie à Bucarest, vient d'arriver de Sofia à Constantinople. M. Zankof serait chargé par le gouvernement princier de négocier avec la S. Porte un arrangement douanier entre la Principauté et l'Empire ottoman, arrangement que le prochain raccordement des lignes ferrées rend nécessaire.

—Le chargé d'affaire de Grèce à Paris a annoncé à son gouvernement le bruit de l'apparition du choléra à Marseille; cette nouvelle qui a causé naturellement la plus grande préoccupation au public, n'a pas été confirmée officiellement jusqu'au moment du départ du courrier d'Athènes. Le conseil supérieur de santé n'a pas jugé urgent de prendre aucune mesure sanitaire avant d'avoir des nouvelles officielles du Consulat de Grèce à Marseille.

—On signale un vol audacieux qui a eu lieu, ces jours derniers, entre Constantinople et Smyrne. On a dérobé des timbres-poste ottomans d'une somme 1,500 L. T. environ. Ces timbres-poste avaient été mis dans une valise spéciale et envoyés au bureau postal de Smyrne. A l'arrivée du courrier, la valise fut ouverte, mais elle ne contenait plus des timbres-poste. Une enquête a été ouverte tant à Constantinople qu'à Smyrne, pour découvrir le coupable.

—Un télégramme adressé d'Alep le 23 ct. au ministère de l'Intérieur ottoman, porte que le 1er de ce mois une incendie a éclaté dans le village de Serick et a détruit 13 mille 330 «sénik» de grains. Le 13, une autre incendie a eu lieu à Foxa et a détruit aussi environ 3,020 «sénik» de grains. A Husn-Mansour 19 granges ont été complètement incendiées.

—Dans le courant du mois de juillet, dit le «Noworossiski Télégraphe», le gouvernement de Bulgarie doit payer à la Russie, comme compensation des dépenses faites par la Russie dans l'occupation de la Bulgarie par les armées russes pendant la dernière guerre, la somme de 400 mille roubles argent. Ce paiement s'effectuera par l'intermédiaire de la Banque Nationale de Sofia, en francs au cours du jour.

—Nous lisons dans les journaux de Constantinople les deux cas suivants d'attentat, qui montrent combien l'état de la sûreté publique laisse beaucoup à désirer dans la capitale Ottomane.

Jedi, le 23 ct. vers minuit, M. Flament, sujet français, directeur-proprétaire du Grand Hôtel de Luxembourg à Péra, pendant qu'il rentrait chez lui tout seul, aperçoit tout-à-coup deux hommes habillés en uniforme militaire, qui s'avançant vers lui, mettent la main sur la chaîne de sa montre en or pour la lui arracher; M. Flament repousse l'un de ses agresseurs avec force d'un coup de poing; alors l'autre gredin en daignant un couteau se met à lui porter des coups dont deux sont parés avec la main du victime, mais au troisième coup, n'ayant pu le parer, il est frappé au dessous du sein gauche. Alors les malfaiteurs après avoir arraché la montre et sa chaîne en lui mettant en lambeaux le devant du gilet, s'éloignent à grands pas. Au même moment le «bekdji» vient de passer par là, et en apercevant les voleurs il décharge sur eux son revolver qui ne les atteint pas. On transporte le victime à son Hôtel, où il lui est prodigué des soins empressés. La blessure est considérée dangereuse. L'ambassade de France presse fortement la police de rechercher les coupables.

—De même deux individus qui se rendaient la nuit du 25 ct. à Chichli, ont été attaqués et blessés mortellement. L'un d'eux a déjà succombé à ses blessures.

*—Ces deux faits peuvent bien se passer de tout commentaire.

—Nous lisons dans l'«Arévelk»: «On dit que le contrat de service de M. Wettendorf, conseiller au Ministère des finances, ne sera plus renouvelé à son échéance.»

Nous rappelons à M. Wettendorf une conversation qui a eu lieu entre

nous et lui à l'occasion de son voyage en Europe en Juin 1883 en présence d'un consul d'une grande puissance résidant en Turquie d'Asie, qui soutenait que quelles que soient les bonnes intentions du Gouvernement central de Constantinople, l'état de sûreté de vie en Asie laissait à désirer non seulement pour le peuple, mais même pour les représentants des Puissances.

—Le journal arménien «Pountch» dit que S. B. Mgr le Patriarche arménien s'occupe en ce moment de l'affaire des prisonniers de Zeytoun. Le gouverneur de Marache avait fait, l'année passée, apporté 38 arméniens habitants de Zeytoun (province de Cilicie) à Marache où il les avait emprisonnés: les prisonniers écrivaient au Patriarcat arménien qu'ils sont jetés en prison sans aucune instruction et sans jugement.

Le Patriarche a communiqué les requêtes de ces infortunés au ministre de la Justice par un «tak-rir» demandant la clémence et l'équité du gouvernement Impérial. Le ministre a télégraphié au gouvernement de Marache pour lui demander des renseignements à ce sujet. On assure que le motif de cette mesure excessive du gouvernement de Marache serait le non-paiement d'impôts de ces habitants de Zeytoun, dont quelques uns auraient été même accusés de certains crimes.

—On écrit de Van au journal arménien «Nor-Tar» de Tiflis que M. K. Chérintz, arménien, homme de lettres, natif de Van, a été récemment arrêté par le gouvernement de Van à son retour de Tiflis.

—Au moment de mettre sous presse, nous recevons une correspondance de Londres que nous publierons par le prochain numéro.

DEPECHE TELEGRAPHIQUES

(Agence Havas)

Londres 1 Août

Le Parlement anglais a adopté le bill portant la naturalisation du Prince Henri de Battenberg.

«Daily News» rapporte un bruit d'après lequel Osman Digma serait tué dans un combat près Kassala le 30 juin.

Caire 1 Août

La démoralisation croit parmi les soudaniens.

Madrid 1 Août

Le dernier bulletin pour l'Espagne donne 3168 cas, dont 1252 décès.

Dresde 1 Août

L. L. Majestés Roumains sont attendues à Keunigstein (Allemagne) où elles feront cure.

Vienne 1 Août

Le journal «Presse» admet que des pourparlers auront lieu entre M. Bratiano et les hommes d'Etats de Vienne et de Berlin sur la question économique.

RESPONSABLE T. PAPAIZIAN

Imprimerie H. N. Voinicoff & Cie. — Varna